

De Standaard

Een bordje volstaat niet

Een groep Congolezen en Belgen wilde een nieuw beeld naast een koloniaal monument plaatsen. Ze zijn teleurgesteld dat de stad al een tekst met duiding liet plaatsen zonder hen erbij te betrekken.

Met een groep van vijftien Congolezen en Belgen werkten we in het kader van de Contour Biennale in Mechelen aan een kunstproject rond het koloniale monument aan de Schuttersvest. Dat monument werd in 1953 opgericht in opdracht van de Mechelse Koloniale Kring, ter ere van '31 pioniers die gestorven zijn voor de beschaving in Congo', onder wie Willem Van Kerckhoven. Die Mechelaar stelde zich vooral militair ten dienste van het koloniale project

van koning Leopold II, tijdens een expeditie die de kolonie oostwaarts moest uitbreiden. Hij was de bekendste van de 31 Mechelaars en stond al tijdens zijn leven bekend om het spoor van vernieling dat hij achterliet.

Het monument in Mechelen van Lode Eyckermans is een prachtig en intrigerend beeld, met twee gestileerde Congolese hoofden van een man en een vrouw. Volgens zijn zoon zou Eyckermans Patrice Lumumba als model hebben genomen. Het beeld esthetiseert het Afrikaanse ras. Je zou het dus als een huldinging kunnen lezen. Maar het staat in schril contrast met de inscriptie op de sokkel.

<p>Het nieuwe beeld met de nieuwe inscriptie. rr</p>

Het nieuwe beeld met de nieuwe inscriptie. © rr

Ons alternatief is een exacte kopie van het beeld, op halve grootte, maar met een nieuwe inscriptie. Die wilden we bij het monument plaatsen. We lieten al in februari aan de diensten van burgemeester Bart Somers (Open VLD) weten dat we hiermee bezig waren. Toch werd op 23 mei, vlak voor ons bezoek aan de burgemeester, bij het monument een tekst geplaatst met historische duiding over ons problematische koloniale verleden. De tekst werd jammer genoeg opgesteld zonder enige inspraak van Mechelse burgers met Congolese roots. Zo begint hij: ‘Het stadsbestuur van Mechelen laat dit standbeeld hier staan om aan de wreedheden van het koloniale regime te herinneren. Het is niet langer een verheerlijking van de “pioniers”, maar een veroordeling van het mensonterend karakter van ons koloniale verleden.’

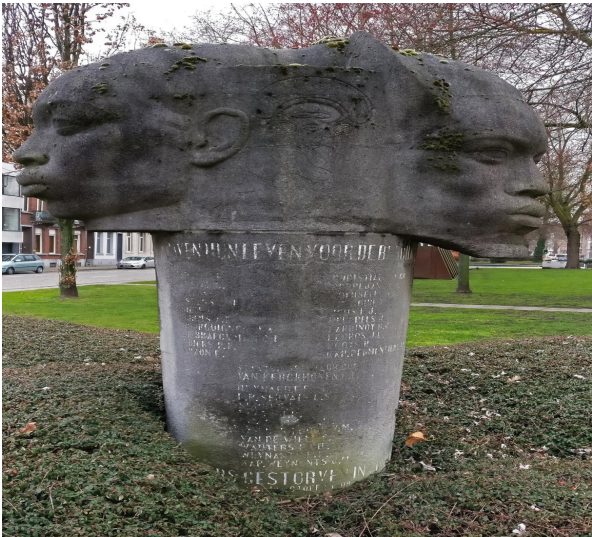
Herdenk de Congolezen

Onze tekst spreekt over de gruwelijke feiten van de kolonisatie in haar geheel

Onze nieuwe tekst gaat verder dan die specifieke context van het Congo van Leopold II en van de ‘Mechelse pioniers’. Wij spreken over de gruwelijke feiten van de kolonisatie in haar geheel, de gevolgen ervan op onze welvaart en de ontwrichting van de Congolese beschaving. We kijken ook naar wat beschaving inhoudt. Hoe we kunnen samenleven in dialoog en met respect voor elkaar. We vermelden

ook de namen van Congolezen die het recht hebben om herdacht te worden. Want zoals de officiële tekst ook opmerkt: ‘De hoofden van de Centraal-Afrikaanse man en vrouw lijken symbool te staan voor de bestemmingen van dit “beschavingsoffensief”’. Volgens ons was het logischer om Congolezen te eren die geleden hebben en toch positief bijgedragen hebben aan de Congolese onafhankelijkheid en beschaving.

Voor alle duidelijkheid, we zijn blij met het standpunt dat burgemeester Somers en de stad innemen. We begrijpen dat het voor hem moeilijk was dat wij toch nog kritiek hadden op een beslissing die als positief beschouwd moet worden. Misschien lijkt het alsof het nooit goed genoeg is. Maar van de beste burgervader ter wereld hadden we toch gehoopt dat hij even zou luisteren naar wat wij te vertellen hebben. Hij had toch kunnen terugkoppelen naar zijn Congolees-Belgische burgers, zeker aangezien deze materie gevoelig ligt voor hen?

<p>Het oude monument eert 'Mechelse pioniers'. rr</p>

Het oude monument eert 'Mechelse pioniers'. © rr

Hij had de discussie kunnen aangaan en een tekst kunnen maken die van onderuit vormgegeven is. Want hij kan er toch niet omheen dat een koloniaal beeld vooral de Congolese Belgen raakt, aangezien zij ten gevolge van deze kolonisatie nog geregeld racisme ondervinden. Het is belangrijk om niet alleen een duidend kader te plaatsen, maar om ook te spreken over de gevolgen tot vandaag en onze gezamenlijke toekomst.

Dialogo over ons verleden

Gelukkig hebben wij mooie momenten gekend toen we het over de tekst hadden, momenten van ontlading, omdat bepaalde dingen eindelijk gezegd en erkend werden. We discussieerden en lieten verschillende meningen aan bod komen. Die waren er wel degelijk. Discussie hoeft niet polariserend te zijn, dat hebben wij zelf ondervonden. Is dat niet waar participatie om draait?

We zijn blij met alles wat uit het gesprek met de burge-meester kan voortvloeien, bijvoorbeeld een voorstel om een herdenkingsmoment te organiseren. Wij hopen van harte dat er inderdaad een dialoog over ons gezamenlijke, koloniale verleden kan komen in Mechelen. En dit hopelijk met inspraak vanuit de basis, en niet andersom. Zo niet, zullen de Congolese Belgen, Belgen en Congolezen hun stem steeds luider verheffen.

Ondertekend door vijf inwoners van Mechelen:

Bie Michels (kunstenares)

Georgine Dibua (coördinatrice vzw Bakushinta)

Lieven Miguel Kandolo (journalist)

Anne Wetsi Mpoma (kunsthistorica)

Michel Witanga (dominee)

De tekst van de nieuwe inscriptie:

De kolonisatie van Congo

betekende een schok

voor de menselijke beschaving.

In haar naam zijn er gruweldaden gebeurd.

dorpen verbrand
en oude koninkrijken verdwenen.
Zij sneed Congo af van zijn geschiedenis,
droeg bij tot de belgische welvaart
en ontwrichtte Congo's samenleving.
beschaving betekent respect,
gelijkheid en dialoog,
met perspectief
op een gezamenlijke toekomst.
Dit nieuwe opschrift brengt hulde
aan de miljoenen slachtoffers en helden
van het koloniale tijdperk,
bekend en minder bekend.
Bakoko Na Bisso:
Ngakapi
Boali
Woto-A-Mbenga
Lusinga Iwa Ng'ombe
Kasongo Nyembo
Simon Kimbangu
Paul Panda Farnana
Patrice Lumumba
Joseph Malula
Paul Lomami-Tshibamba

...

l.be/extra/